

Gäller för: Bollebygds kommun

Dokumentansvarig:

Näringslivsutvecklare

Dnr : **178287**

Riktlinjer för IOP i Bollebygds kommun

Innehållsförteckning

1. Riktlinjer för IOP i Bollebygds kommun.....	1
2. Syfte	3
3. IOP – en modell för att möta samhällsutmaningar.....	3
4. När är IOP en lämplig modell?	3
5. När är IOP inte en lämplig modell?	3
6. Juridiska aspekter.....	3
7. Kommunallagen	4
8. Lagen om offentlig upphandling.....	4
9. EU:s Statsstödsregler	4
10. Initiativtagare till IOP	4
11. IOP och principer för samverkan	4
12. Bollebygds kommun som part i IOP	5
13. Samfinansiering	6
14. Organisation	6
17. Stöd till kommunens verksamheter.....	6
Rådgivande funktion	6
IOP-överenskommelsens innehåll	6
18. Överenskommelsens innehåll.....	7
19. Checklista.....	7

1. Syfte

Syftet med rutinen för idéburet-offentligt partnerskap (IOP) är att utgöra stöd till kommunens verksamheter när det gäller synen på IOP som samverkansmodell samt grund för bedömning av när den är lämplig att använda sig av.

2. Samverkan mellan kommun och civila samhället för en hållbar utveckling

Samverkan mellan Bollebygds kommun och civilsamhället ska bidra till en hållbar samhällsutveckling utifrån demokratiska och sociala aspekter liksom ekologiska och ekonomiska, med bäring på målen i Agenda 2030.

I Bollebygd står vi inför både lokala och globala samhällsutmaningar där vi är i behov av att hitta gemensamma lösningar med medborgarnas bästa i centrum.

Utmaningarna är komplexa och vi behöver hitta sätt att utveckla samverkan mellan samhällsaktörer. Men också arbetssätt som integrerar hållbarhet i ett brett perspektiv och skapar effekt inom flera olika områden, till exempel miljö, mänskliga rättigheter och integration. IOP som samverkansmodell kan utgöra ett verktyg för att styra utvecklingen i önskad riktning.

3. IOP – en modell för att möta samhällsutmaningar

IOP är ett partnerskap där två eller flera aktörer inom den offentliga respektive ideella sektorn ser ett mervärde i att samarbeta för att nå ett gemensamt mål. Modellen brukar beskrivas som en väg för samverkan när vare sig föreningsbidrag eller upphandling fungerar. IOP får enbart användas i de fall det inte finns en marknad att ta hänsyn till. IOP innebär att parterna skapar en ny, gemensam, verksamhet där samtliga bidrar till finansieringen, som kan bestå av både materiella och immateriella resurser. Partnerskapet bygger på en samsyn kring mål och målgrupp och kännetecknas av gemensamt ägarskap och engagemang samt gemensam styrning för verksamheten, som likvärdiga parter. IOP avses drivas under längre tid samt att verksamheten ska följas upp kontinuerligt och anpassas utifrån de ibland växlande behov som utmaningen innebär.

4. När är IOP en lämplig modell?

Framför allt lämpar sig IOP som samverkansform när det är den gemensamma

utmaningen som står i fokus, snarare än en färdig verksamhetsidé eller beställning. Modellen är särskilt lämplig när det handlar om komplexa samhällsutmaningar där det saknas färdiga paketlösningar eller tjänster som kan upphandlas. Under förutsättning att IOP bygger på ett tydligt "tillsammansskap" och en vilja från samtliga parter att i dialog utveckla verksamheten möjliggör modellen ett kreativt utforskande av lösningar.

5. När är IOP inte en lämplig modell?

I de fall där parterna identifierar en gemensam samhällsutmaning men möjligheten att aktivt samverka saknas, så det finns ingen grund för att ingå ett IOP. Modellen är inte heller lämplig om bedömningen är att målen kan nås utan aktiv samverkan, där ett gemensamt ägarskap och engagemang för verksamheten inte bidrar till något mervärde för målgruppen.

6. Juridiska aspekter

Det finns ingen juridiskt fastställda definition om vad ett "Idéburet-Offentlig Partnerskap" är och de samverkanslösningar som IOP utgör är inte lätta att placera på den juridiska kartan. Området är fortfarande till viss del osäkert och det rättsliga utrymmet för IOP kommer sannolikt att klargöras genom praxis. Det finns IOP:er som har prövats rättsligt, så en viss juridisk vägledning finns.

7. Kommunallagen

IOP möjliggör inte avsteg från den lagstiftning som kommunen är bunden av. Kommunallagens bestämmelser om vad en kommun får ägna sig åt och hur verksamheten får bedrivas gäller, om inte undantag finns i speciallagstiftning, oavsett om en verksamhet drivs inom ramen för IOP eller i någon annan form. Det innebär att en överenskommelse som slutits genom IOP ska reglera en uppgift som i sig är förenlig med kommunallagen. Verksamheten måste alltså vara av allmänt intresse drivas utan vinstsyfte, inte gynna någon enskild och så vidare. De kommunalrättsliga principerna bygger också på att kommuninvånarna behandlas lika och att det gemensamma intresset är lokaliserat till kommunen eller dess medlemmar.

Kommunen ska också ha insyn i och kunna följa upp verksamheten. Samverkan med lokalt verksamma organisationer för att nå gemensamma samhällsmål är normalt väl förenliga med allmänintresset.

8. Lagen om offentlig upphandling

När kommunen köper varor eller tjänster ska dessa upphandlas enligt lag om offentlig upphandling (LOU). Ett samarbete inom ramen för IOP får inte innebära att kommunen bryter mot upphandlingslagstiftningen. Vilka tjänster som kan undantas från upphandlingsplikten en central fråga när det gäller möjlighet att ingå avtal enligt IOP-modellen. Eftersom förutsättningarna för IOP varierar både beträffande samarbetsformer som verksamheter är det omöjligt att generellt ange om modellen är förenlig med exempelvis upphandlingsrätten, eftersom det beror på vad samverkan ska mynna ut i och hur parterna avser nå målet.

9. EU:s Statsstödsregler

Även EU:s statsstödsregler måste beaktas vid ingående av IOP. Statsstödsreglerna innehåller gränser för medlemsstaternas möjligheter att med offentliga medel få stödja en viss verksamhet.

Statsstöd får inte lämnas om det inte godkänts av kommissionen eller utformats enligt särskilda undantagsregler. Målet med reglerna är att medlemsstaterna, inklusive kommuner och landsting, inte snedvrider konkurrensen på EU:s inre marknad. När en kommun stöttar en ekonomisk verksamhet med offentliga medel och det leder till att mottagaren får en fördel jämfört med andra aktörer på marknaden kan det utgöra ett otillåtet statsstöd. Att redogöra för statsstödsreglerna på något djupare plan låter sig inte göras i det här sammanhanget. Om ett förfarande kan strida mot dessa bestämmelser beror både på tjänstens karaktär och värde och frågan måste utredas inför varje aktuell IOP.

10. Initiativtagare till IOP

Både Forum – idéburna organisationer med social inriktning och Sveriges kommuner och regioner (SKR) förordar att initiativet till IOP kommer från civilsamhället, för att undvika risken att kommunen hamnar i en beställarroll. För att betona vikten av dialog och tillsammanskap förordar Bollebygds kommun att initiativ tillåts komma

både från kommun och civilsamhälle. Så länge initiativet utgår från ett intresse för en utforskande samverkan kring en gemensam samhällsutmaning är det inte avgörande vilken part som bjuder in till dialog i det första skedet.

11. IOP och principer för samverkan

Kvalitet

- Ett välfungerande IOP skapar mervärde för den identifierade målgruppen. Det parterna gör tillsammans, med gemensamma resurser och gemensam resursanvändning bör ge en större effekt än vad de kan utföra var för sig. Civilsamhället kan bidra med resurser som är unika för dess särart och kommunen utifrån sina särskilda förutsättningar.
- IOP som samverkansmodell skapar möjlighet till flexibilitet. När vi undersöker, utvärderar och utvecklar verksamheten tillsammans har vi också möjlighet att följa med i samhällsutvecklingen och anpassa verksamheten utifrån förändrade behov.

Dialog

- Det är viktigt att parterna ger varandra möjlighet att föra dialog i ett tidigt skede kring komplexa samhällsutmaningar och förutsättningarna för ett eventuellt IOP.
- Kommunen har ett ansvar att identifiera samhällsutmaningar där samarbete med civilsamhället skulle kunna skapa lösningar, och bjuda in till dialog i ett så tidigt skede som möjligt. Det är också viktigt att kommunen är lyhörd för civilsamhällets vilja till dialog och tar tillvara den kompetens och särskilda insyn i olika delar av samhället som idéburna aktörer besitter.
- För en välfungerande dialog behöver parterna besitta kunskap om och förståelse för varandras uppdrag, förutsättningar, villkor och arbetssätt.

Långsiktighet

- IOP är en långsiktig överenskommelse mellan två eller flera parter där alla bidrar till den gemensamma budgeten. En budget som kan bestå av både materiella och immateriella resurser. Tidsramen bör vara flerårig, med variation utifrån parternas förutsättningar och prioriteringar liksom de mål man satt upp.

Öppenhet

- För ett lyckat samarbete med IOP som modell krävs en öppenhet mellan parterna samt respekt för varandras olika förutsättningar, möjligheter och prioriteringar.
- Det finns inte något självändamål med att upprätthålla ett IOP om behovet av samarbetet av någon anledning upphör. Det gemensamma ägarskapet möjliggör att man förändrar eller rentav avslutar samarbetet utifrån samhällets utveckling eller om parternas förutsättningar ändras.

Självständighet och oberoende

- Kommunen ska inte detaljreglera verksamheten i IOP, eftersom det då snarare är fråga om köp av tjänst vilket regleras i lagen om offentlig upphandling. IOP bygger på de ingående parternas självständighet och frivillighet att i samverkan skapa något nytt.
- Parterna är självständiga och jämbördiga och ska respektera varandras integritet, särart och oberoende i partnerskapet.
- Upphör möjligheten till samarbete av någon anledning har parterna rätt att dra sig ur överenskommelsen. Den skriftliga överenskommelsen reglerar uppsägningstid i de fall någon part önskar lämna samarbetet.

Mångfald

- IOP bidrar till mångfald.
- En fungerande dialog och relation behöver stå i fokus för att partnerskapet ska hålla över tid och generera de mervärden parterna önskar i relation till målen.

12. Bollebygds kommun som part i IOP

Till skillnad från andra samverkansformer kräver IOP ett särskilt engagemang med fokus på

dialog för att gemensamt styra och utveckla verksamheten. För att samverkan ska vara framgångsrik krävs bland annat att personer, med i sammanhanget relevanta uppdrag, ges möjlighet

att ingå i den styrgrupp som kontinuerligt utvärderar och utvecklar verksamheten.

13. Samfinansiering

Samfinansieringen av IOP innebär att parterna kan gå in med både materiella och immateriella resurser. Det kan handla om t e x ekonomiska resurser och lokaler, men även kompetens, kunskap, kontakter och liknande resurser. Även i de fall där det enbart är kommunen som bidrar med ekonomiska resurser i samarbetet är IOP mer än en finansieringsmodell, eftersom det är innehållet, de gemensamma målen och tillsammansskapet som står i fokus.

14. Organisation

IOP bygger på gemensamt ägarskap och engagemang och som en förutsättning för det ska en styrgrupp inrättas i samband med att parterna tecknar en överenskommelse. Styrgruppen leder, utvärderar och följer upp verksamheten kontinuerligt. För att verksamheten ska kunna vara kreativ, utforskande och flexibel så krävs förutom relevant mandat också ett engagemang för den verksamhet som parterna skapar tillsammans. För kommunens del innebär det att varje IOP behöver vara väl förankrat i organisationen och att resursfrågan hanteras som en grundförutsättning i ställningstagandet till IOP som lämplig samverkansform.

Följande punkter ska uppfyllas av idéburen aktör för att vara aktuell som part i ett IOP med Bollebygds kommun:

15. Bedömning och beslut

Innan en överenskommelse om IOP sluts ska en bedömning av initiativet göras utifrån riktlinjerna och även förankras hos politiskt ansvarig nämnd. Bedömningen ska göras utifrån en konsekvensanalys som innefattar ett juridiskt, ekonomiskt och organisatoriskt perspektiv. Respektive nämnd beslutar om IOP inom nämndens verksamhets- och ansvarsområde.

16. Uppföljning och utvärdering

Ingångna IOP-överenskommelser ska följas upp minst en gång per år. I samband med att en överenskommelse löper ut eller står inför att förlängas bör en mer djupgående

utvärdering av samarbetet genomförs av kommunen i samverkan med övriga ingående parter.

Rutinen för IOP bör utvärderas en gång per mandatperiod samt vid behov.

17. Stöd till kommunens verksamheter

Rådgivande funktion

Den rådgivande funktionen består av upphandlingsenheten och vid behov den kompetens i kommunen som kan beröras av förfrågan.

IOP-överenskommelsens innehåll

Ett partnerskap ska tydliggöras i en skriftlig överenskommelse.

Dessa uppgifter ska den idéburen parten kunna lämna in:

- Stadgar
- Beskrivning av organisationens verksamhetsidé och ordinarie verksamhet
- Årsmötesprotokoll
- Verksamhetsberättelse
- Ekonomisk berättelse med bokslut
- Revisionsberättelse
- Verksamhetsplan och styrelseförteckning
- Uppgift om medlemsantal
- Information om andra samverkansavtal likt IOP

18. Överenskommelsens innehåll

Parterna ska inför varje enskilt partnerskap komma överens kring nedanstående punkter. Överenskommelsen ska utformas så att det tydligt framgår vad som gäller. Överenskommelsen, ska så långt det är möjligt, knytas till funktioner, snarare än personer:

- Syftet med överenskommelsen
- Mål med verksamheten
- Värdegrund/förhållningssätt
- Målgrupp

- Insatser och åtaganden (vem som gör vad)
- Organisation, ansvarsfördelning, styrgruppens utformning
- Försäkring och arbetsgivaransvar
- Dokumentation och redovisning
- Ekonomi, samfinansiering (vem som bidrar med vilka resurser)
- Tidsram för överenskommelsen
- Uppföljningens omfattning och innehåll
- Omförhandling, uppsägning, hävning och tvist

19. Checklista

Checklista för att göra en första bedömning om IOP:en är juridiskt möjligt:

- Verksamheten sker på initiativ av den idéburna organisationen, kommunen kan föreslå idéer till samverkan.
- Verksamheten bidrar till lokal utveckling och delaktighet i samhället
- Verksamheten kan inte ses som en del av de föreningsbidrag som Bollebygds kommun kan erbjuda
- Avsikten är att den idéburna organisationen fortsatt ska vara en fri och självständig aktör
- Samtliga parter är med och finansierar verksamheten med pengar eller med andra insatser
- Verksamheten kommer inte detaljregleras av kommunen
- Verksamheten avser att drivas under längre tid
- Att det inte finns en marknad eller en konkurrenssituation att vårda
- Att det inte finns privata företag som bedriver samma verksamhet på samma sätt eller med samma värden

Har du svarat ja på alla frågorna är det troligt att IOP (idéburet offentligt partnerskap) kan vara en samverkansform som fungerar för din verksamhet. Det krävs juridisk kunskap för att göra en slutgiltig bedömning. I Bollebygds kommun är det kommunjurist samt upphandlare som kan hjälpa till med den granskningen.